

NORDISKA MUSEET



FARMACEUTISKA AFDELNINGEN

RUM 113—114

VÄGLEDNING UTARBETAD

AF

KARL AHLBERG OCH AXEL KOCKUM

STOCKHOLM - P. A. NORSTEDT & SÖNER

Pris: 25 öre.

Vägledningar,

utgifna af Nordiska Museet.

Svenska allmogeaafdelningen, I, 3:dje uppl.
af P. G. WISTRAND. 40 öre.

Afdelningen för de högre stånden,
af G. UPMARK och A. LEWIN. 60 öre.

Musikafdelningen, rum 83, af H. BOIVIE. 25 öre.

Lappska afdelningen,
rum 97—98, af N. E. HAMMARSTEDT. 25 öre.

Jaktafdelningen, rum 99, af N. KEYLAND. 25 öre.

Afd. för eldens ekonomiska användning,
rum 101—104, af S. AMBROSIANI. 25 öre.

Afd. för Bokhandtverk,
rum 115, af SUNE AMBROSIANI. 25 öre.

Skidsamlingen,
rum 36, förtecknad af ERIK SKERFE. 60 öre.

Führer durch die Sammlungen des Nordiska Museet,
herausgegeben durch SUNE AMBROSIANI. 1 kr.

Guide to the collections of the Northern Museum, edited by SUNE AMBROSIANI. 1 kr.

Lifrustkammaren

och därmed förenade samlingar, hallen samt rum 29—31,
af R. CEDERSTRÖM. 1 kr.

Skansens Kulturhistoriska afdelning,
af AXEL NILSSON. 50 öre.

Skansens Zoologiska afdelning,
af ALARIK BEHM. 50 öre.

Farmaceutiska afdelningen.

af

Karl Ahlberg och Axel Kockum.

I källarvåningen, rum 113 och 114, har den farmaceutiska afdelningen uppställts. I olikhet med de flesta andra afdelningar ha här utom museet stående fackmän omhänderhaft utväljandet af föremålen och deras uppställande, det senare dock i samråd med intendenten Axel Nilsson.

Med föremålen ur museets egna samlingar ha förenats ett stort antal sådana genom deposition från Farmaceutiska Föreningen och Farmaceutiska Institutet. Tack vare detta intresse och tillmötesgående har utställningen blifvit så omfattande och rikhaltig. Med ytterst få undantag ha samtliga föremål en gång varit i användning på svenska apotek. Men ej blott arbetet med anskaffandet af föremålen har ombesörjts af fackmän, äfven deras montering har bekostats af intresserade apotekare.

Redaktionen, d. v. s. vägledningens omformande till öfverensstämmelse med öfriga museets vägledningar, har omhänderhaft af undertecknad.

Sune Ambrosiani.

Apoteksskyltar. Det enda yrke i Sverige, som bibehållit bruket med »talande» skyltar, torde vara apotekarnas. Söderut är bruket af sådana långt allmännare. De flesta här utställda skyltar äro från gustaviansk tid (1700-talets senare hälft).

Rum 113, vägg I, skylt af plåt, **1**, med inskriften »Kongl: Maj:sts: Apothek» däröfver en krona, **2**, äfven af plåt, båda från *Slottsapoteket* å Drottningholm. Vägg II, ett liggande lejon, **3**, trä, från *Lejonet* i Stockholm; fågeln Fenix, **4**, af någon sorts massa, från *Fenix* i Stockholm; ett liggande

Nr.

5 lejon, 5, af förgylldt trä, från *Karlskrona*. På barriären mellan rummen 113 och 114, vägg III, ett stående lejon, 6, trä, danskt; en sittande markatta, 7, förgylldt trä, från *Markattan* (sedermera Leoparden) i Stockholm; en stående uggla med hjälm, 8, af trä, från *Ugglan* i Stockholm; tafla, 9, af trä med gustavianska beslag, under krona, från Akademiapoteket *Kronan* i Uppsala. På ömse sidor om denna tafla två förgyllda vasar, 10, af trä, från *Förgyllda Korpen* i Stockholm; ängel i friskulptur, 11, med fridspalm och krans från *Ängeln* i Stockholm; ett liggande lejon, 12, förgylldt trä, från *Lejonet* i Stockholm; krona på ett hyende, 13, från *Kronan* i Göteborg (senast från *Ulricehamn*).

14 I Rum 114 finnas följande: Vägg I, oval plåt, 14, med inskriften »Provincial och Stads Apotek» från nämnda apotek i *Uppsala*. I midtfältet en på glas målad nordstjärna, 15, m. m. med inskriften »Instruktions Apotek» från *Nordstjärnan* i Stockholm, från 1860—70-talet, tvehöfdad örn af förgylld metall, 16, från *Fläkta Örn* i Malmö. På golfvet en gråmålad björn af sandsten med förgylld mortel, 17, från *Hvita Björnen* i Stockholm. Vägg III, plåt med måladt sköldhållande lejon och inskriften »Kongl. Amiralitets Stads Apotek», 18, från *Karlskrona*; i gallerverket en strålande nordstjärna, 19, af förgylldt trä och ett band med inskriften »Apoteket Nordstjernan» från *Nordstjärnan* i Stockholm, 1860—70-talet; öfver dörren en enhörning, 20, af förgylldt trä från *Enhörningen* i Stockholm; oval plåt, 21, med målad dekor och inskriften Apotek från *Hedemora*; en tråkloss 22 under krona på hyende från *Kristinehamn*; på den närmaste delen af vägg IV en förgylld stjärna, 23, från *Ulricehamn*; på golfvet, en elefant af förgylldt tenn, 24, från *Elefanten* i Stockholm.

Kuriosa. På gamla bilder af apotek ser man ofta, hurusom på väggar och i tak äro upphängda för samtiden märkliga naturalier. Några sådana ha bevarats och fått komma med. Sågfisktänderna och sköldpaddskalen, 25, på vägg I

Nr.

i rum 113 ha kommit från apoteket *Korpen* i Stockholm, sköldpaddskalet, 26, å vägg IV från *Morianen* i Stockholm. 26

Ett fullständigt utrustadt apotek är försedt med följande lokaler: *officinen*, där den slutliga tillredningen af läkemedel och expeditonen till allmänheten äger rum, *materialkammaren*, där större förråd af i officinen ofta behöfliga läkemedel förvaras, *laboratoriet*, där sådana läkemedel beredas, som få hållas i förråd och ej lämpa sig för tillredning i officinen, *stötkammaren*, där läkemedlens mekaniska findelning i större skala sker, *källaren* och *drogkammaren*.

Officinen.

Hyllfack med ståndkärl. Kring väggarna i denna stålädfack och hyllfack, de senare fyllda med ståndkärl. Lådacken och hyllfacken inom afbalkningen i rum 113, vägg I, förskrifva sig från Slottsapoteket å Drottningholm, 27. 27 För att utställa ståndkärl har hyllfacket vid inredningen i museet utökats till att täcka för hela väggen. I dessa fack ha exponerats svenska ståndkärl, där ej annat angifves, från 1700-talets senare hälft. Till skillnad från de cylindriska ståndkärlen med lock benämnas de kannliknande med pip *sirupskärl*.

De 4 ståndkärlen, 28, af lergods och 5 sirupskärl, 29, äfven af lergods, från *Ystad*; 3 ståndkärl, 30, fajans, sign. Sölvesborg; 3 ståndkärl, 31, Marieberg?, från *Smedjebacken*; 4 ståndkärl, 32, Rörstrand 1770, från *Sala*; 1 sirupskärl från *Vadstena* och 2 ståndkärl från *Vasen* i Linköping, 33, fajans, sign. Rörstrand; 5 ståndkärl, 34, sign. Rörstrand, 1769, från *Härnösand*; ett sirupskärl, 35, sign. Rörstrand, från *Skänninge*; de 12 ståndkärlen, 36, äro tillverkade vid Rörstrand, och de 15 å de tre nedre hyllorna, 37, vid Marieberg, alla från Slottsapoteket å Drottningholm; 12 ståndkärl, 38, märkta »Georgii» och I. H. S., 10 i en grupp och 2 större i samma fack nederst, sign. Marieberg, och 2

N:r.

39 dylika, tillverkade vid Rörstrand, 39, från *Serafimerlasarettets apotek* i Stockholm; 5 ståndkär! af fajans, 40, sign. Marieberg 1779, ett från *Kristinehamn*; 8 ståndkär!, 41, Mariebergsfajans, 6 från Bäfvern i *Västerås*, 2 från *Medevi*. I hyllan till höger finnas jämväl 10 dylika kär! af samma form, men olika storlek, alla från *Västerås*; ett ståndkär!, 42, af fajans, med H E R S i monogram = Hedvig Eleonora Regina Sveciæ. Om det härstammar från denna drottning's tid, är det senast från 1700-talets början och således äldre än öfriga här utställda apotekskär!. Förmodligen från Slottsapoteket å *Drottningholm*. 4 ståndkär!, 43, Mariebergsfajans, från *Kronan* i *Eskilstuna*. 5 ståndkär!, 44, Rörstrandsfajans, med I H B utan härkomstuppgift; 3 ståndkär!, 45, Rörstrand, ett af dessa från Uggan i Stockholm; 2 ståndkär!, 46, Rörstrand, från *Skänninge*; 1 ståndkär!, 47, Rörstrand, från *Falköping*; 2 ståndkär!, 48, flintporcelin, Rörstrand, från *Kronan* i Stockholm; 1 sirupskär!, 49, Rörstrandsfajans, från *Skänninge*; 3 sirupskär!, 50, sign. Rörstrand 1777, från *Nora*; 1 sirupskär! för olja, 51, Rörstrandsfajans, från *Skänninge*; 4 sirupskär!, 52, fajans, från *Kronan* i *Norrtälje*; 1 sirupskär!, 53, Rörstrandsfajans; 1 ståndkär!, 54, fajans, från *Uddevalla*; 1 ståndkär!, 55, Rörstrandsfajans, jfr 36; 1 sirupskär!, 56, fajans från Rörstrand; 3 sirupskär!, 57, sign. Marieberg 1777; 1 sirupskär!, 58, Rörstrandsfajans, från *Skänninge*; 2 sirupskär!, 59, Rörstrandsfajans, från *Uddevalla*; 2 ståndkär!, 60, fajans, från *Nora*; 5 sirupskär!, 61, fajans från *Falkenberg*; 4 sirupskär!, 62, Rörstrandsfajans, från *Smedjebacken*; 4 sirupskär!, 63, fajans från Göta Lejon i *Karlskrona*.

Af denna förteckning öfver apotekskär! torde framgå, huru starkt de inhemska fajansfabrikerna Rörstrand och Marieberg anlitas under 1700-talets senare hälft. Deras produkter blefvo tydligen spridda öfver hela landet norr om Skåne.

Bland de kär!, som här utställts, finnas några, hvars innehåll torde förtjäna ett omnämmande. Bland de med 40

N:r.

betecknade finnes ett ståndkär! signeradt *Axungia Serpentis*, ormister, en drog, som ännu var officiell i Pharmacopoea Suecica af år 1775. Under 41 finnes ett kär! signeradt *Axungia Ursi*, björnister, och ett kär! med signaturen *Oleum Lumbricorum*, dagmaskolja, hvilken enligt Pharmacopoea galeno-chymica Holmiensis, bereddes genom kombinerad digestion och kokning af dagmaskar med olivolja. Ett tredje bär signaturen *Theriaca*, detta berömda universalläkemedel, som af kejsar Neros lifläkare Andromachus komponerats för denne kejsares räkning. Enligt Pharmacopoea galeno-chymica Holmiensis bestod teriak af 66 olika ingredienser uppdelade i olika klasser. Som en viktig beståndsdel ingick i denna komposition ormkött. Vid beredningen skulle de till hvarje klass hörande beståndsdelarna gruppvis uppställas och besiktigas af vederbörande magistratspersoner eller collegii medici ombud, hvarpå i deras närvaro sammanblandningen ägde rum enligt en mycket minutiös föreskrift. Bland de med 46 betecknade är ett ståndkär! afsedt till förvaring af det dyrbara läkemedlet *Axungia Castorei*, bäfverister.

På fönsterväggen innanför afskrankningen i rum 113, ett medikamentskåp, 64, med följande inskription: »Detta skåp med medicamenter är år 1776 gifvit till Barnbörds Huset Pro Patria samt ånijo förärt nij infyllning och Renovation af Hof Apoth: Hindr. Schultz, Hson A:o 1802.» I skåpet är utställt bl. a. 28 ståndkär!, 65, af glas, däraf 11 från *Hudiksvall* och 17 från *Gränna*. På väggen invid skåpet 4 ståndkär!, 66, af glas, med läkemedel från slutet af 1700-talet, däribland *Resina Scammonium*, sign. 1775, *Sal essentielle cerassorum*, sign. 1759, samt *Sal essentielle Berberum*.

I hörnet mellan vägg III och fönsterväggen är en nygjord monter i form af låd- och hyllfack. I lådfacken 20 stycken lådor, 67, med likartad utstyrsel från Södertälje. De ha emellertid sin historia. När apoteket i sistnämnda stad grundades på 1780-talet, inköptes då troligen gammal

inredning från Köpings apotek. I samband med att Carl Vilhelm Scheele flyttade till en ny gård, och där nyinredde sitt apotek,¹ blef nämligen en del af den gamla inredningen försäld.

I hyllfacken äro utställda ståndkärll m. fl. af trä från 1700-talets senare hälft, några möjligen obetydligt yngre: 68, 69 8 ståndkärll, 68, från *Lidköping*; 5 ståndkärll, 69, från 70, 71 *Växjö*; 6 dylika, 70, från *Sala*; 5 stycken, 71, från *Ulricehamn*; 2 stycken, 72, utan härkomstsuppgift; 3 stycken, 73, 74 73, från *Vadstena*; 3 dylika, 74, från *Ulricehamn*; 4 stycken, 75, 76 från *Filipstad*; 4 ståndkärll, 76, från *Sala*; 8 stycken, 77, 78 från *Nora*; 2 stycken, 78, från *Skara*; 3 stycken, 79 79, från *Skänninge*. Ett af dessa är signeradt *Mumia vera* och innehåller ännu ett par stycken af drogen i fråga. 80, 81 5 ståndkärll, 80, från *Högsby* och 6 ståndkärll, 81, från *Vänersborg*.

Öfriga kärll i detta hyllfack ha funnits i apoteket i *Köping* på Carl Vilhelms Scheeles tid: ståndkärll af trä, 82, 83, 84 4 sirupskärll af fajans, 83, 2 olje- och sirupskärll, 84, och 5 ståndkärll af fajans, 85, sign. Rörstrand 1771. Om dessa och öfriga föremål, som ingått i Köpings apoteks inredning under 1700-talet, föreligger en utförlig redogörelse,¹ till hvilken den intresserade hänvisas. Öfriga på denna afdelning utställda föremål från Carl Vilhelm Scheeles apotek i Köping återfinnas under 206, 285, 286, 287, 333, 334, 335.

I rum 114 förskrifver sig *låd-* och *hyllfack* 86—89, liksom receptur, 170 och disk, 221, från apoteket i *Lidköping*. De äro utförda någon gång vid 1800-talets midt i s. k. Oscar I:s gotik. Hyllfacken 87 och 89 äro kompletterade och omgjorda för att apteras för sitt nuvarande ändamål. De i hyllfacken utställda apotekskärll äro i allmänhet ej äldre än 1800-talet.

¹ Axel Kockum: *Medicinalia från Carl Wilhelm Scheeles apotek*. Farmaceutisk Revy 1915—16.

I facket 86 exponeras ståndkärll af glas, dels från officiner dels från materialkammare från apotek å följande orter: 90, från *Nordstjernan* i Stockholm; 91, 3 svarta från 91, 90 *Vimmerby*; 92, 3 ofärgade från *Skänninge*; 93, 2 ofärgade 92, 93 från *Karlskrona*; 94, 5 gröna från *Hudiksvall*; 95, 2 ofärgade 94, 95 från Fläcka Örn i *Malmö*; 96, 4 ofärgade från *Hedemora*; 97, 2 gröna från Kronan i *Ulricehamn*; 98, 2 ofärgade 97, 98 från *Växjö* och 99, gröna från *Visby*. 99

I hyllfacket 87 följande: 15 ståndkärll af tenn med inre kärll af lergods, 100, från Fläcka Örn i *Malmö*; 6 sirupskärll af lergods, 101, sign. A. S., Höganästillverkning, från 101 apoteket Kärnan i *Hälsingborg*; 2 sirupskärll, 102, Rörstrands fabrikat, från *Kopparberg*; 3 sirupskärll, 103, från 103 *Hudiksvall*; 77 ståndkärll, 104, af slipadt glas från *Lidköping*; 4 ståndkärll, 105, af slipadt glas från Hjorten i 105 *Örebro*; 2 ståndkärll, 106, af tenn, från Fläcka Örn i *Malmö*; 106 1 ståndkärll, 107, af tenn från *Ängeln* i Stockholm; 20 107 stånd- och sirupskärll af fajans, 108, Rörstrands tillverkning, 108 från *Västerås*; 4 ståndkärll af stengods, 109, från *Ljungby*; 109 3 ståndkärll, 110, af Rörstrandsfajans, från Västerås, Gränna 110 och Oskarshamn.

I hyllfacket 88, följande från följande apotek: 5 ståndkärll, 111, af porslin, från Hjorten i *Örebro*; 16 ståndkärll, 111 112, af porslin, från Kärnan i *Hälsingborg*; 37 ståndkärll, 113, af porslin, från *Ulricehamn* (dessförinnan ha 113 de tillhört apoteket Kronan i *Göteborg*); ett ståndkärll, 114, 114 af porslin, från Kronan i *Göteborg*; ett sirupskärll, 115, 115 af fajans, från Kronan i *Uppsala*; 2 ståndkärll, 116, af 116 fajans af Rörstrands tillverkning, från *Kopparberg*; ett ståndkärll, 117, af fajans från *Enhörningen* i *Göteborg*; 5 117 ståndkärll, 118, fajans, sign. Gustafsberg, från Göta Lejon 118 i *Karlskrona*; ett ståndkärll, 119, af stengods, sign. Rörstrand. 119

Sex ståndkärll, 120, af Rörstrands tillverkning, från *Ystad*; 120 17 ståndkärll, 121, af fajans, sign. Rörstrand, från Lejonet i 121 *Fönköping*; 2 ståndkärll, 122, af fajans, sign. Rörstrand, från 122

N:r.

197 ha tillhört Jöns Jakob Berzelius, från *Vimmerby*, 197, från
198 *Enköping* och 198.

I lådan till höger å väggen ett tiotal dispenseringsvägar,
199 199, från *Gripen* i Stockholm, från *Kronan* i *Norrköping*,
Hofva, *Hörby*, *Kisa* och *Norberg*. Bland dessa finnas
vägar, hvars skålar äro af silfver eller horn.

200 På väggen invid ingången i rum 113 laboratorievåg, 200,
med 15 stycken vikter af järn, från *Korpen* i Stockholm.

Vikter. Åtminstone sedan 1600-talets midt, men antag-
ligen sedan äldre tider använde apotekarne i Sverige liksom
i utlandet vikter tillhörande ett särskildt viktsystem, som
var olika mot de i landet eljest brukliga. Denna, den s. k.
medicinalvikten, går tillbaka på den vikt, som fanns i
hansestaden Nürnberg. Denna fick användas vid handel
med läkemedel, eljest skulle landets vanliga tillämpas.
Genom en förordning af år 1857 aflystes medicinalvikten.
Hvilka vikter, som tillhöra detta system, deras utseende
namn och beteckningar framgår af fig. 1, en reproduktion
af ett kopparstick, hvartill plåten finnes å utställningen.

201 201, ett medicinal skålpund delades i 24 lod eller 12 uns,
hvert uns i 8 drachmer eller kvintin, hvarje drachma i 3
skruppel och hvarje skruppel i 20 gran. En libra = ett
skålpund = 12 uns = 96 drachmer = 288 skruppel = 5,760
gran. På den största af de vikter i lodform, som förvaras

202 i lådan, 202, som enligt tryckt etikett innehåller »Medicinal
Likare Wigter Från en libra til och med $\frac{1}{4}$ gran 24 delar»,
äro alla dessa siffror meddelade jämte uppgiften, att 7,416
ass går på skålpundet. Den är krönt i Stockholm 1760
och omkrönt 1771 samt har tillhört Enhörningen i *Göte-*
borg. Öfriga i samma låda å fönsterväggen utlagda vikter

203 äro i allmänhet yngre, 203, från 1800-talet. Man obser-
vere de skiftande former, i hvilka vikterna äro tillverkade.
På recepturen från Drottningholm i rum 113 äro också
204 viktsatser exponerade, 204, från Farmaceutiska Institutet
205 och, 205, en sats unsvikter i lodform, krönta 1847. Bland
de exponerade dukatvikterna har den å fönsterväggen, rum

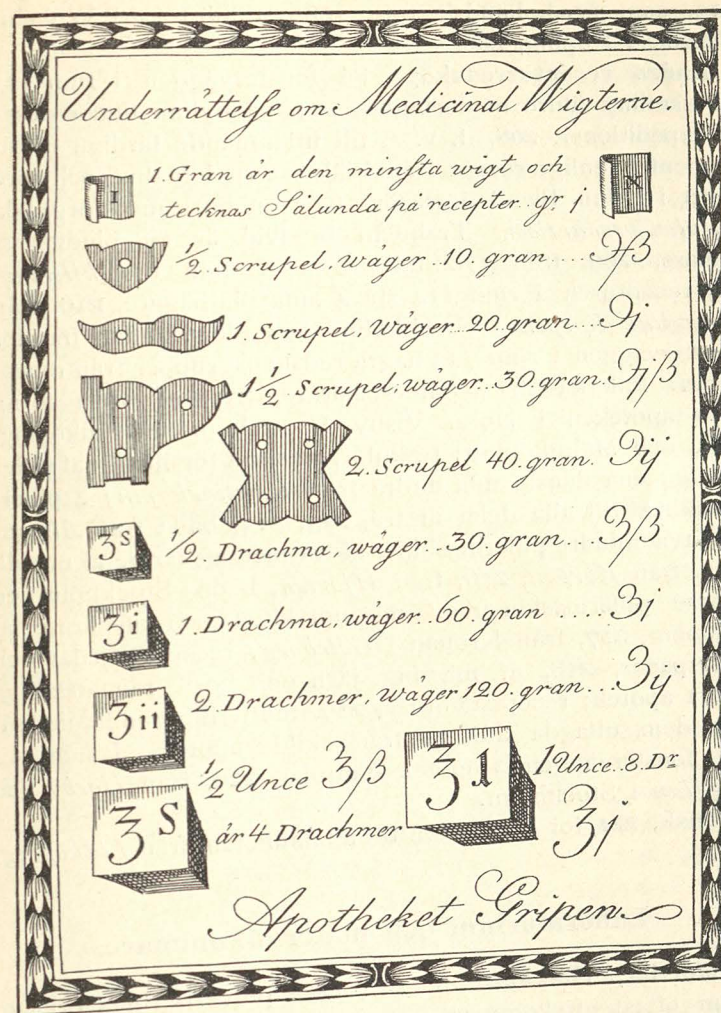


Fig. 1. Afbildningar af medicinalvigter. Orig. ett kopparstick, Rum 114.

Nr.

113, som är holländsk från 1689, tillhört Carl Wilhelm Scheele i Köping, 206.

- Andra recepturedskap.** På fönsterväggen i rum 113 en samling äldre medecinglas, 207, på hyllan under dessa 4 expeditioner, 208, d. v. s. till utlämnande färdiga medicamenter, enligt recept från Fläkta Örn i Malmö och apoteket i Falun. Bland dessa är äfven en burk med förgyllda *Pilula bezoartica*. Träkulan bredvid är en bindgarnshållare, 209, från 1700-talet från Kronan i Eskilstuna. På recepturen i rum 114 stå 4 små plåtbägare, 210, från *Förgyllda Korpen* i Stockholm. — I monterlådan framför fönsterväggen i rum 113 några redskapsgrupper från recepturen: Pillerkammar, pillerafskärare, 211, af olika form, från apoteken i Nora, Visby, Drottningholm, Falköping, 212 Kisa och Malmköping; träkulor, 212, till försilfring af piller — den ena dansk, den andra från *Kristinehamn*; 2 pillermaskiner till alla delar af trä, 213, 214, båda från *Alingsås*; två mindre pillermaskiner af trä med afskärare af metall, 215, 216 från *Korpen*, 216, från *Hjorten*, båda i Stockholm; en större pillermaskin med marmorskifva och afskärare af mässing, 217, från Kronan i Göteborg; recepturskedar och salvspadar, 218, af mässing, järn och horn från åtskilliga olika apotek; receptstämplat, 219, med tillhörande, nedanför dem utlagda afdrag, från skilda apotek. I rum 114 på fönsterväggen 2 apoteksstämplat, 220, från *Hörby* och *Uggulan* i Stockholm.
- Disk, 221**, för expedition till allmänheten, från *Lidköping*.

Laboratorium och materialkammare.

Mortlar, rifskålar m. m. Det pulveriseringsverktyg, som oftast förekommer, är morteln. Sådana äro utställda i båda rummen. I rum 113 inom afskrankningen finnas flera. Såväl mortel som pistill, 222, af svarfvadt pockenholtz, från *Skara*; 223, af malm, med pistill, med inskrif-

Nr.

ten H K B W R ANNO 1719, från *Ronneby*; 224, af malm, ANNO 1664, från *Horsens* i Danmark; 225, med pistill, gjutjärn, med utom årtalet 1688 några otydliga bokstäfver, från *Stockholm*; 226, af täljsten, med fot och pistill af trä, obekant härkomst. På pallen under monterbordet vid fönsterväggen följande: 227, af gjutjärn med pistill af smidesjärn, märkt med LF i stämpel på 2 ställen, från *Sköfde*; 228, gjutjärn med inskriften M D C S, 1668, från *Kalmar*; 229, af gjutjärn med inskriften NAS, 1664, från *Ulricehamn*; därjämte en gryta, 230, af gjutjärn, med pistill af järn med långt träskaf, för rifning af gräsalfva, från *Enhörningen* i Stockholm.

I rum 114 framför vägg II på egen fot, 231, af malm, invändigt blankskurad, med inskriften Julius Friederich Friedenreich, 1686, från *Svanen* i Stockholm. På hyllorna vid fönsterväggen följande: 232, mortel liksom pistill af malm med inskriften: Georg Brandt ANNO MDCLXXXIII, från *Korpen* i Stockholm; 233, af malm med 1642 och en sköld med bomärke och bokstäfverna I L S A T D, från *Södertälje*; 234, af gjutjärn, från *Oskarshamn*; 235, dito, från *Kisa*; 236, dito, sign. Lyckeby gjuteri, från Upplands vapen, *Uppsala*; 237 af trä med svarfvad pistill, från *Skänninge*; 238, rifskål af malm, sign. C. Törnsten, 1818, från *Sundsvall*; 239, af täljsten, 240, dito, från *Enhörningen* i Göteborg, med pistill af glas, från *Köping*; 241, två mortlar af grönt glas med pistill, från *Kärnan* i *Hälsingborg*; 242, af grönt glas från *Enhörningen* i Göteborg; 243, två med pistiller af grönbrunt glas, från *Visby*; 244, med pistill af grönbrunt glas, från *Enhörningen* i Göteborg; 245, två af marmor, den ena med sten- den andra med träpistill, från *Enhörningen* i Göteborg; 246, af täljsten, från *Örebro*, med pistill, från *Varberg*.

Handkvarn af kalksten, 247, från Bäfvern i *Västerås*; rum 113: olje- och tinkturpress, 248, från *Uggulan* i Stockholm; saltkrossare, 249, från Lejonet i *Kalmar*; rum 114 250, perforat af järn-bleck och sikt, 251, från *Uggulan* i Stockholm; 3 sikt-

Nr.

- trummor, **252**, med bottnar af pergament, hvartill användts gamla pärmebref. En märkt »China sikt». Alla från Enhörningen i *Göteborg*.
- 253** Ståndkärl. Stora, i rum II3: »Oljekruka», **253**, lergods; »damejeane», **254**, för olja eller syra, lergods, från *Alingsås*;
- 255, 256** **255**, lergods, från *Falkenberg*; krus, **256**, stengods, från *Uggla* i Stockholm; **257**, grönmåladt lergods med järnlock, från *Korpen* i Stockholm. I rum II4 på en hylla vid fönsterväggen: sirupskärl, stengods, **258**, utan härkomst, **259** 7 ståndkärl, af glas, **259**, från flera håll såsom: *Askersund*, *Skänninge*, *Göta Lejon* i *Karlskrona* och *Korpen* i Stockholm.
- Labatorieapparater. Bland de å vägg II i rum II3 utställda apparaterna märkas följande: närmast dörren retorter, 2 af glas och 1 af lergods, **260**, från *Upplands vapen* i *Uppsala*, 2 af lergods, **261**, från *Uggla* i Stockholm och 1 af stengods, **262**, från *Kärnan* i *Hälsingborg*. Destillationsapparat, **263**, af grönt glas för »destillatio per ascensum» — se bilden å väggen — består af kolf och hjälm med alembik (afledningsrör), från *Marstrand*; retort, **264**, af grönt glas, från slottsapoteket å *Drottningholm*. Destillationsapparater bl. a., **265**, från *Visby* — jfr bilden å väggen, **266** som visar apparaten i fullständigt skick — och **266**, öfre delen från *Askersund*, nedre delen från *Lidköping*, af glas, för »destillatio per descensum», ett förfarande, som åskådliggöres genom närsittande bild å väggen.
- 267** På pallen framom ofvannämnda en tubulerad retort, **267**, af stengods, sign. med stämpel »Helsingborg», från *Farmaceutiska institutet* i Stockholm; placerad i sandbad på en (ny) eldstad af plåt, retort af stengods med förlag, **268**, den förra sign. »A», »Höganäs» från *Kronan* i *Linköping*, den senare från *Högsby*. Å den efterbildade spisen med spiskappa följande: en tubulerad retort med förlag, **269**, af glas, från *Ribe*; destillationsapparat, bestående af kolf med alembik och tubuleradt förlag, **270**, från *Askersund* jämte en ugn af lergods från *Uggla* i Stockholm. Destillations-

Nr.

- apparat, **271**, bestående af kolf, tubulerad alembik och förlag, af stengods, från *Korpen* i Stockholm. I bränslefången under spisen deglar af eldfast lera, **272**, från skilda håll.
- Till höger om den stora spisen på väggen: en tubulerad retort af glas med glascylinder, **273**, den förra från *Hedemora*, den senare från *Askersund*, för uppsamling af gaser; digestionsapparat, s. k. »dubbelpelikan», **274**, af glas, från Danmark; 2 sammanfogade retorter, **275**, af glas, illustrerande operationen »destillatio per filtrum». Innan ännu filtrering genom papper kommit i bruk, begagnade man sig af denna apparat för att klara en vätska. I den ena af retorterna fylldes vätskan och därefter nedhängdes i denna vekegarn, som med sin andra fria ända fick nedhånga i den andra retorten. På grund af hårrörskraften neddroppade sedan i mottagningsretorten en mer eller mindre klar vätska. Digestionsapparat, **276**, sammansatt af partier, som kommit dels från *Kronan* i *Eskilstuna*, dels från *Kronan* i *Uppsala*; en liknande, **277**, från *Nora*, hvars utseende i fullständigt skick framgår af den vidstående teckningen; apparat för med digestion förbunden destillation, **278**, från *Flensburg* i Schleswig-Holstein; en stickhäfvert, separertratt, **279**, från *Mariestad*; 3 trattar, **280**, af glas, från *Kronan* i *Göteborg* och *Lejonet*, *Sköfde*; 2 långhalsade flaskor af glas, **281**, från *Hudiksvall* och *Skellefteå* och 2 små förlag af glas, **282**, från *Laholm* och *Kronan* i *Göteborg*. På pallen framom dessa en alkemistugn, **283**, med en degel af eldfast lera, som tillhört bergshauptmannen August Nordenskjöld, f. 1754, † 1792, en ifrig alkemist, som offrade en ej obetydlig förmögenhet på alkemistiska experimenter.
- En destillationsapparat, **284**, obetydligt yngre än förut beskrifna — sannolikt ej äldre än från midten af 1800-talet — fullständig labatorieafdelningen, utställd i hörnet mellan vägg II och III, från *Sala*. Apparaten består af ångpanna med ledningar dels till destillationspannan för be-

redning af aromatiska vatten, dels till en stänkflaska för beredning af destilleradt vatten. Afledningsröret från destillationspannan och ångröret från stänkflaskan äro förenade med hvar sin kylare, som matas med vatten från en å väggen anbringad cistern. Till denna uppumpas vattnet med en pump med vattentunna. Under kylarnas afloppsror märkas mottagningskärl, ett för aqua Foeniculi, ett för destilleradt vatten.

Vid fönsterväggen i samma rum, 113, några apparater, som troligen funnits i apoteket i *Köping* på *C. W. Scheeles* tid: en alembik, 285, och 5 retorter, 286, af blått glas samt 287 en tratt, 287, af brunt glas. Den sistnämnda kommer senast från *Södertälje*, jfr sid 6.

I bordmontern framom fönsterväggen i rum 113 en 200-gradig termometer, 288, i fodral, från *Skellefteå*, och ett 289 blåsrör af glas för kemiska ändamål, 289, från *Kristinehamn*. På fönsterväggen i vägglådan till vänster om recepturuppsatsen, 171, några areometrar, som användas för att taga reda på ett ämnes specifika vikt; 290 är stämplad med tre kronor och »Francesco Cetti juste en Inst. Metheorologique à Stockholm», 291 bär påskriften: »Väger 3,248 ort. justerad af C. E. Collin 1836 $27\frac{1}{2}$ F. C.» samt en stämpel med »tre kronor», från *Örebro*.

I rum 114 på en fristående monter några större laboratorieapparater: en Liebig's kylare, 292, af plåt på stativ af trä från *Sköfde*; kylare af koppar, 293, från *Alingsås*; 294, en extraktionsapparat för framställning af ormbunksextrakt, från *Uggulan* i Stockholm; 2 apparater för beredning af 295 kolsyradt vatten, den ena, 295, från *Kristinehamn*, den 296 andra, 296, från *Norrtälje*; apparat af gjutjärn med om- 297 rörare, 297, för bränning af magnesia, från Kronan i *Göteborg*.

På hyllorna på fönsterväggen i rum 114 följande mindre 298 föremål: tvättflaska, 298, af glas, för gaser, från *Falun*; 2 299 florentiner förlag, båda af glas, 299, från *Kärnan* i *Hälsingborg*, 300, från *Upplands vapen* i *Uppsala*; tratt, 301 af glas

med omböjd pip, från *Lejonet* i Stockholm, 7 stycken mensusurer, mätglas, 302, från olika apotek; 2 trattar, 303, af 302, 303 grönt glas, från *Lidköping*; tratt, 304, af förtent koppar, 304 från *Stockholm*; 2 ringar, 305, för åstadkommande af dialysering, från Kronan i *Göteborg*; 4 filtrerkoner, 306, af 306 porslin, från *Korpen* i Stockholm; filtrerkoner, 307, af 307 porslin, från *Enhörningen* i *Göteborg*; 3 mått af tenn, 308, från *Valdemarsvik*; 4 mått af tenn, 309, från *Alingsås*; 308, 309 2 dekoktkärl af förtent järnbleck, det ena, 310, från *Uggulan* 310 i Stockholm, det andra med press, 311, från *Kisa*. En 311 mindre spritbrännare, 313, från *Enhörningen* i *Göteborg*; la- 313 pisformar, 314, från *Sköfde*, *Kristinehamn* och *Hjorten* i 314 Stockholm; blåsrör, 315, från *Grythytted*; spritlampor, 315, 316 316, från *Falkenberg*, 317, från *Enhörningen* i *Göteborg*, 318, 317, 318 »aeliopil», från *Sköfde*, 319, »enligt Berzelius» från Kronan 319 i *Göteborg*; 2 vätgaselddon, 320 från *Hudiksvall* och, 321, 320, 321 från *Göteborg*.

Till jämförelse med de här utställda föremålen torde det vara af intresse att meddela den förteckning, som återfinnes i Anders Johan Retzius: *Kort Begrep af Grunderne til Pharmacien*, Stockholm Anders Jac. Nordström 1778, öfver hans samtids vanligaste apoteksredskap.

»Retorter af järn, tubulerade, eldfast lera, glas.
Kolfvar af glas (cucurbitae, recipientes, excipula, phialae).
Glashattar med Snabel (Alembici) och utan (Aludels, alembici cœci).

Destillerpanna af Koppar med Hatt väl förtente, samt

Kyhlfat (refrigeratorium) med Tenpipa.

DestillerHattar af Ten, Koppar, oförtent.

Evaporerskålar (Patinæ evaporatoricæ).

Kättlar af Ten, Koppar, förtente.

Grytor af järn, Tålgsten, eldfast lera.

Deglar (crucibula, Tigilla).

Ingiute (conus fusorius).

Papinii gryta.

Burkar af glas, porcelaine, lera.

Nr.

redning af aromatiska vatten, dels till en stänkflaska för beredning af destilleradt vatten. Afledningsröret från destillationspannan och ångröret från stänkflaskan äro förenade med hvar sin kylare, som matas med vatten från en å väggen anbringad cistern. Till denna uppumpas vattnet med en pump med vattentunna. Under kylarnas afloppsror märkas mottagningskärl, ett för aqua Foeniculi, ett för destilleradt vatten.

Vid fönsterväggen i samma rum, 113, några apparater, som troligen funnits i apoteket i *Köping* på *C. W. Scheeles* tid: en alembik, 285, och 5 retorter, 286, af blått glas samt 287 en tratt, 287, af brunt glas. Den sistnämnda kommer senast från *Södertälje*, jfr sid 6.

I bordmontern framom fönsterväggen i rum 113 en 200-gradig termometer, 288, i fodral, från *Skellefteå*, och ett 289 blåsrör af glas för kemiska ändamål, 289, från *Kristinehamn*. På fönsterväggen i vägglådan till vänster om recepturuppsatsen, 171, några areometrar, som användas för 290 att taga reda på ett ämnes specifika vikt; 290 är stämplad med tre kronor och »Francesco Cetti juste en Inst. Metheorologique à Stockholm», 291 bär påskriften: »Väger 3,248 291 ort. justerad af C. E. Collin 1836 $27\frac{1}{2}$ F. C.» samt en stämpel med »tre kronor», från *Örebro*.

I rum 114 på en fristående monter några större laboratorieapparater: en Liebig's kylare, 292, af plåt på stativ af 292 trä från *Sköfde*; kylare af koppar, 293, från *Alingsås*; 294, 293, 294 en extraktionsapparat för framställning af ormbunksextrakt, från *Ugglan* i Stockholm; 2 apparater för beredning af 295 kolsyradt vatten, den ena, 295, från *Kristinehamn*, den 296 andra, 296, från *Norrtälje*; apparat af gjutjärn med omrörare, 297, för bränning af magnesia, från Kronan i 297 *Göteborg*.

På hyllorna på fönsterväggen i rum 114 följande mindre 298 föremål: tvättflaska, 298, af glas, för gaser, från *Falun*; 2 299 florentiner förlag, båda af glas, 299, från *Kärnan* i *Hälsingborg*, 300, 301 från *Upplands vapen* i *Uppsala*; tratt, 301 af glas

Nr.

med omböjd pip, från *Lejonet* i Stockholm, 7 stycken mensurer, mätglas, 302, från olika apotek; 2 trattar, 303, af 302, 303 grönt glas, från *Lidköping*; tratt, 304, af förtent koppar, 304 från *Stockholm*; 2 ringar, 305, för åstadkommande af dialysering, från Kronan i *Göteborg*; 4 filterkoner, 306, af 306 porslin, från *Korpen* i Stockholm; filterkoner, 307, af 307 porslin, från *Enhörningen* i *Göteborg*; 3 mått af tenn, 308, från *Valdemarsvik*; 4 mått af tenn, 309, från *Alingsås*; 308, 309 2 dekoktkärl af förtent järnbleck, det ena, 310, från *Ugglan* 310 i Stockholm, det andra med press, 311, från *Kisa*. En 311 mindre spritbrännare, 313, från *Enhörningen* i *Göteborg*; lapisformar, 314, från *Sköfde*, *Kristinehamn* och *Hjorten* i 314 Stockholm; blåsrör, 315, från *Grythytted*; spritlampor, 315, 316 316, från *Falkenberg*, 317, från *Enhörningen* i *Göteborg*, 318, 317, 318 »aeliopil», från *Sköfde*, 319, »enligt Berzelius» från Kronan 319 i *Göteborg*; 2 vätgaselddon, 320 från *Hudiksvall* och, 321, 320, 321 från *Göteborg*.

Till jämförelse med de här utställda föremålen torde det vara af intresse att meddela den förteckning, som återfinnes i Anders Johan Retzius: *Kort Begrep af Grunderne til Pharmaciaen*, Stockholm Anders Jac. Nordström 1778, öfver hans samtids vanligaste apoteksredskap.

»Retorter af järn, tubulerade, eldfast lera, glas.

Kolfvar af glas (cucurbitae, recipientes, excipula, phialae). Glashattar med Snabel (Alembici) och utan (Aludels, alembici coeci).

Destillerpanna af Koppar med Hatt väl förtente, samt

Kyhlfat (refrigeratorium) med Tenpipa.

DestillerHattar af Ten, Koppar, oförtent.

Evaporerskålar (Patinae evaporatoriae).

Kättlar af Ten, Koppar, förtente.

Grytor af järn, Tålgsten, eldfast lera.

Deglar (crucibula, Tigilla).

Ingiute (conus fusorius).

Papinii gryta.

Burkar af glas, porcelaine, lera.

Flaskor af åtskild skapnad.

Dosor af träd.

Lådor.

Sandcapell (Furnus Catinorum Arenae)

Wattenbad (Balneum Maris).

Windugn (Furnus Anemius portatilis).

Smältugn (Furnus fusorius).

Reverbererugn (Furnus Reverberius).

Destillerugn (Furnus vesicae).»

»De öfrige Pharmaceutiske verktyg äro,» säger Retzius vidare:

»Wägsålar (Balances) af åtskillig storlek.

Mortlar (Mortaria) af Malm, Järn, Marmor, Serpentin, Glas. De låga och flata kallas Rifsålar.

Rifsten med löpare (Porphyrum cum cursore).

Filar och Raspar (Limæ, Scobinae).

Siktat (cribra) af flor och hårdduk.

Durkslag (perforatum).

Trattar (infundibula) af glas och förtent Järn-bleck.

Skedtrattar (vitru hypocleptica).

Sildukar och Filtra.

Präss (Prelum).

Järnringar at afskära glas med.

Eldskyfflar (Batilla).

Tänger (forcipes) eldtänger, degeltänger.

Skumslef (cochlear despumatorium).

Spadar (Spatulae) af Träd, Järn, Silfver.

Ingjute för Frätsten (Modulus pro lapide infernali).

Skärbräde med Knifvar (Tabulae incisoriae cum cultris).

Tenakler (Sustentacula).

Stråkransar (Circuli straminei).

Pillermått (Mensura pilularis).

Ask til pillers förgyllning och försilfring (Scatula deauratoria).»

Hus- och reseapotek.

I äldre tider voro i Sverige apoteken relativt få och kommunikationerna dåliga. Under sådana förhållanden lade sig korporationer liksom enskilda till med ett mindre förråd läkemedel för att ha dem till hands vid förekommande behof. Det är ej blott på de stora gårdarna, dit sådana husapotek anskaffats, på prästgårdar och i burgnare borgerliga hem saknades de sällan. Äfven brukade man ofta medtaga mindre medikamentförråd på de dåtida långsamma och tidsödande resorna. Många sådana, ofta pryddligt gjorda skrin, kistor eller askar, torde ännu finnas kvar. Några prof äro här utställda.

I rum 113 står midt på golfvet en stor kista, **322**, med inskriften: Westgötha Dahls Kgl. Regte, således regementets apotekslåda. I rum 114 finnas flera mindre: på disken, **221**, ett synnerligen elegant, **323**, med följande tryckta etikett på lockets insida: »Hus- och Reseapothek Tillagat på Kongl. Hof. Apotheket Hvita Björn i Stockholm af Hindr. Schultz Hindrichson 1786»; på fönsterväggen »Socken Apoteks Tabell», författad af J. D. med bilder af ett apoteksskåp och af medicinalvikterna, tryckt hos Nyström och Stolpe i Stockholm 1760, **324**. Därunder ett reseapotek, **325**, med promemoria öfver hvad det innehåller; därunder ett dylikt, **326**, som tillhört Gust. Wilhelm Horn; ett skrin, beklädt med pressadt läder, »Hus- och reseapothek tillagadt å apotheket Gripen den 24 juli 1815», **327**, innehåller diverse medikamenter, som under senare tid blifvit ånyo ifyllda å apoteket Svea i Trelleborg under J. G. Smiths tid. Bilagdt reseapoteket är ett litet häfte: Rosén von Rosensteins Hus- och Reseapotek, 4:de uppl., Stockholm 1803. I vägglådan intill, 3 miniatyrapotek: **328** med bevarade läkemedel har tillhört greve Wachtmeister, Kristineholm; **329**, en plåtlåda med flaskor, sign. »Kongl. Acad. Apoth. i Upsala». Ett af dessa innehåller

enligt medföljande beskrifning »Räddningsmedel, som böra i nedanstående ordning försökas med hvarje till utseendet afleden person; föreskrefne af Konungens Förste Lif-Medicus Herr Doctor Westring». Äfven en liten broschyr medföljer, som innehåller »Beskrifning om Lifs Pusten», 2 uppl., Stockholm 1811, jämte förteckning öfver räddningsmedel för en skendöd. Verkningen af nämnda »Lifspust», som skulle anbringas i näsborrarna, grundade sig på att kväfvat medelst en liten sugbälg skulle aflägsnas ur lungorna samtidigt med att atmosfärisk luft med en blåsbälg inpressades i desamma.

- 330 I hörnet nära vägg I äfven några husapotek: 330, tillagadt å apoteket *Kronan* i Stockholm af apotekare Georgii med handskrifven bruksanvisning; 331, ett liknande från början af 1800-talet med flera slipade glasflaskor märkt 332 »Ulfhäll, Strängnäs»; 332, ett elegant, liksom 323 tillagadt af Schultz på Hvita Björn 1797 med samma etikett i locket och bild af medicinalvikterna. Skall ha tillhört prinsessan Sofia Albertina, Gustaf III:s syster.

- Minnen.** Personliga minnen efter apotekare, som också belysa andra sidor af samfundslifvet, finnas i någon mån utställda. Så ett *brandförsäkringsbref*, 333, för *Carl Vilhelm Scheele* å apoteksgården i Köping af den 2 nov. 334 1784. Första upplagan af *Pharmacopoea Svecica*, 334, tillägnad *Scheele* af *Regium Collegium medicum* i Stockholm. Vidare ett exemplar af *Pharmacopoeja Holmiensis galeno chymica*, 335, som varit använt på Köpings apotek under *Scheeles* tid. Å dess försättsblad står »Köpings Apotheque tillhörig den 8 juli 1764», å titelbladet »*Hindric Pohl Bacheus*».

- Å fönsterväggen finnas följande diplom och handlingar: 336 *Provisors- och apotekardiplom*, 336, utfärdadt den 19 febr. 1811 af K. Collegio Præses, vice Præses och assessorer för pharmacie kandidaten *Gustaf Högberg*, som dessutom utnämndes till apotekare i Skänninge. *Provisorsdiplom*, 337, utfärdadt den 30 april 1829 af Ordföranden, vice Ordfö-

randen, Medicinalråd och assessorer i K. Maj:ts Sundhets-Collegium för Pharmacie Kandidaten *A. Ericsson*. *Provisorsdiplom*, 338, utf. den 1 mars 1852 af Ordföranden och ledamöterna i Kungl. Sundhetscollegium för pharm. kand. 338 *J. F. O. Holmberg*. *Privilegiebref*, 339, utf. den 22 mars 1867 af konung Carl XV för apotekare *Oskar Holmberg*. 339 *Köpekontrakt*, 340, af den 16 sept. 1754, å 60,000 daler 340 kopparmynt mellan apotekaren *Johan Scharenberg* och arvingarne till apoteket *Korpen* i Stockholm. *Förbindelse*, 341, utfärdad på heder och tro den 1 nov. 1843 af apo- 341 tekarna i Stockholm, att obrottsligt följa de i medicinal-taxan fastställda rabatterna och ej underbjuda hvarandra.

Reklamplakat, 342, för handelsmannen *Johan Petterssons* 342 *Hufvud-, Fluss-, Sår- och Nerw-Balsam*, tillverkad i Kalmar enligt »Kongl. Collegii Medici honom höggunsteligen meddelte fullmagt», tryckt i Kalmar 1819. »Keiserl. Majestätts Aldranådigaste *Privilegium* på Menadieska eller Altonæiska Wunder — Kron — Essenzen», 343, utfärdadt af kejsar 343 *Frantz II* i Wien nov. 1796. *Flygblad*, 344, angående ett 344 »Försökt Præservative emot Fä-sjukan» tryckt i Kongl. Tryckeriet 1745. *Recept*, 345, å *Theriaca Andromachi* 345 senioris ex *Galeno Libro primo Antidotorum*, tryckt. *Reklamtryck* och omslag till *Tillydroppar*, 346, medicamen- 346 tum *Gratia probatum*; tryckt *reklamomslag*, 347, till all- 347 mänt läke- och flussplåster; *recept*, 348, utfärdadt af dok- 348 tor *Hesselius* den 21 maj 1791, och ett dylikt af doktor *Ahl* den 17 dec. 1805, hvilka båda varit läkare vid *Sala* hytta. *Porträtt* af *Kisamor*, 349, — *Maria Jansson* — i 349 litografi med följande dedikation:

»Der vetenskapen ofta knappt mer hoppas
Naturen dock ännu en räddning vet.
En hoppets blomma för den sjuke knoppas
Af klokhet närd och af erfarenhet
och Läkariinnan, vän af helsans makter,
Sin boning har vid *Kisas* sköna trakter.»

Två *recept*, 350, utfärdade af *Kisamor*.

351 *Kopparplåtar*, med *aftryck*, 351, till såväl s. k. hängsignaturer som till andra apotekssignaturer från *Hedemora*, *Västervik*, *Hjorten i Västerås* och *Ugglan i Stockholm*.

Trycksaker.

I monterlådan vid fönsterväggliggaen bl. a. följande böcker:

Carl Lindh, Per Brahes kirurg: *Huus Apotek och Läkne Book*, Visingsborg 1675.

Joh. Palmberg: *Serta Florea Svecana* eller *Swenske Örtekrantz*, Strängnäs 1684.

Elias Beynon d. y.: *Then barmhertige Samariten*, Stockholm 1697, öfversättning.

Joh. Haartman: *Thydelig underrättelse om de mest gångbara sjukdomars Kännande* etc. Stockholm och Åbo 1759.

J. B. von Sind: *Den — Hästläkaren —* öfversättning, Stockholm 1774.

A. H. Florman: *Pharmacopœa Veterinaria*, Lund 1809.

Carl Wilhelm Scheele: *Chemische Abhandlung von der Luft und dem Feuer*, Uppsala och Leipzig 1777.

Torbern Bergman: *Afhandling om Bitter-, Selser-, Spa- och Pyrmonter* vattens rätta halt och tillredning genom konst. Upsala 1776.

F. M. von Aken: *Hus- och Land- Apotheque*, Skara 1747.

Socken Apothek och någre HusCurer, utgifne under Kongl. Collegii Medici öfverseende och bepröfvande. Stockholm 1760.

Peter Petersson: *Beskrifning af Kongl. Rese Apothequet*, Stockholm 1766.

Rosén von Rosenstein: *Hus och Rese Apotheque*, Stockholm 1772.

Joh. Gotschalk Vallerius: *Chemia Physica* del I. Stockholm 1759.

H. T. Scheffer: *Chemiske Föreläsningar rörande salter* etc. Upsala 1775.

Caroli Linnæi *Materia Medica*. Liber I, De Plantis, Stockholm 1749.

Anders Jahan Retzius: *Kort Begrep af Grunderne til Pharmacien*, Stockholm 1778. Ur denna utdraget sid 17.

C. W. H. Ronander: *System i Pharmakologien*, I. Stockholm 1828.

P. O. Almström: *Apotekarkonstens elementer* för Apotekselever, Stockholm 1841.

Joh. Henr. Forshæll: *Lärobok i Pharmacien*. Lund 1838.

Tidskrifter: Farmaceutiskt notisblad, utg. af B. O. Almström, n:o 4, april 1837. Stockholm. *Pharmaceutisk Tidning*, utg. af Ph. Ahlfort, n:o 1 och 2, Stockholm 1840. *Supplement* n:o 1 till föregående »Tidning», 2 serien, Stockholm 1841. *Medico Pharmaceutiskt Kaleidoskop*, utg. af Joh. Henr. Forshæll, I, Lund, 1843. *Läsning för Pharmaceuter*, utg. af C. G. Nyblæus och C. Sonnenstein-Wendt, h. 1, Lund 1845. *Pharmaceutisk tidskrift*, utg. af W. Anderberg, 1860, h. 1. *Aesculap. Tidskrift för Pharmacie och närförvandta fack*, utg. af Aug. Mårtensson Beckman N:o 1, Stockholm 1865.

Dessutom: *Contrabook* från Kongl. Ammiralitets Apoteket Morjan för åren 1760 och 1761 med Öfversten och Riddaren Baron Sprengport.

I midtmontern i samma rum följande: K. Maj:ts *Medicinalordningar* af år 1699, ånyo tryckta i Stockholm 1742.

Medicinaltaxa, fastställd af riksdagen 1739, Stockholm 1741 2 ex., ny uppl. 1777 och 1819.

Joh. Henr. Forshæll: *Pharmaciverket i Sverige*, Lund 1837.

J. J. Brun: *Föredrag i K. Sundhets Collegium ang. Rikets Ständers hemställan Om amortering af apothekens Privilegier*, Stockholm 1852.

C. T. Asker och J. Brun: *Förslag till Reglemente för apothekare*, Norrköping 1858.

Stenberg, S; Hamberg, N. P.; Waller, J.: *Om den pharmaceutiska undervisningen i Sverige och det pharmaceutiska Institutet*. Särtryck ur Farmaceutisk Tidskrift 1862.

G. Eriksson: *Anvisning till läkemedlens igenkännande och pröfning vid Apotheksvisitationer*. Vexjö 1838.

Anvisning till Apotheksvisitationers anställande etc. En minnesbok för Visitatorer och Apotekare, Stockholm 1856.

Joh. Henr. Forshæll: *Om Medicinalväxters Odling och om svenska växtdrogers insamlingstid*, Stockholm 1832.

Kongl. Maj:ts förn. *Privilegium* för Apotekar societeten i Sverige — — emot the aff Qvacksalware och andra slika inritadhe Missbruk, Stockholm 1683.

J. A. Flintberg: *Apothekares, Badares och Chirurgers Förmoner och Skyldigheter* i stöd af författningar, Stockholm 1786.

Kongl. Collegii Medici *Reglemente* för Apotekarne i Riket, Stockholm 1786.

Kongl. Maj:ts *stadfästelse på stadgar för Apotekare societeten* i Riket, Stockholm 20 jan. 1837.

Instruktion för Sundhets Collegium, Stockholm den 6 dec. 1815.

Collegii Medici *kungörelse* om handel med gifter, Stockholm 3 nov. 1756.

Kamarcollegii *kungörelse* om Lazarettets i Stockholm exclusiva rättigheter att införskrifva och försälja s. k. Halliske Medicamenter, Stockholm 11 april 1785.

Utkast till inrättandet af en Medicinal kista för ett Regemente, fastställt den 4 apr. 1785.

Joh. Fredr. Sacklén: *Sveriges Apotekare Historia från konung Gustaf I:s till närvarande tid*. Nyköping 1833.

Pharmacopœja Holmiensis Galeno-Chymica, Stockholm 1686.

Pharmacopœa Suecica, ed. I 1775, II 1779, III 1784, IV 1790, V 1817 (2 editioner) och 1826, ed. VI 1845, 1846 och VII 1869.

Schwedisches Apothekerbuch, öfversättning af Pharm. Svec., ed. II, af Paul G. Kummer, Leipzig 1782.

Codex Medicamentarius Europæus (Sectio tertia): Pharm. Suecicam et Danicam Continens Tom. I. *Pharmacopœa Suecica*. Lipsiæ 1821.

Det svenska Apoteket, öfversättning af Pharm. Suecica, Linköping 1780. På grund af felen i öfversättningen inlöstes upplagan och uppbrändes i Stockholm den 16 okt. 1782.

Veterinaire Pharmacopœe. Stockholm 1832.

Pharmacopœa militaris, navalis et eorum usu accommodata, qui impensis publicis Curantur. Holmiæ 1789 och ny upplaga 1805.

Pharmacopœ in usum nosocomii Militaris, Holmiensis, Holmiæ 1834.

Förslag till militairpharmacopé stadfäst af sundhetscollegium den 29 maj 1848.

Pharmacopœa militaris. Suecica, Stockholm 1871.

Dessutom Johan Martien Scheeles, som var en broder till Carl Wilhelm Scheele, handskrifna *Kompositionsbok*, Gothenburg, 1 Martii 1748.

Denna bok, som är affattad på latin, bär följande fullständiga titel: Laboratio Medicamentorum, quæ sunt usuales in pharmacopœa gothenburgensis. Innehållet utgöres af i bokstafs följd ordnade föreskrifter för beredning af såväl galeniska läkemedel såsom elektuarier, pulver, piller, salvor, plåster, m. m., som ock för framställning af kemiska preparater. Handstilen är prydlig och nästan öfverallt lätt läslig. Här och där i texten har författaren i stället för namn på en metall på ett visst kemiskt preparat eller dylikt använt sig af de i den tidens kemiska litteratur för sådana brukliga tecken t. ex. ♂ för kvicksilver, ♀ för järn, V för vatten, ⊖ för salt o. s. v.

Efter samlingen av kompositioner följer utom ett ej fullt afslutat register äfven en förteckning å en del medicinalier samt å kirurgiska och farmaceutiska apparater och utensi-

lier. I nämnda förteckning, som har till rubrik: »Catalogus medicamentorum et aliarum rerum, quæ Indiæ Orientalis Cistoe Sunt» uppräknas alla de utrustningsföremål som borde finnas i skeppsapoteket på en ostindiefarare, tillhörande Det svenska ostindiska kompaniet. Men ej blott namnen å de till ett antal af nära 200 af olika slag uppgående medicinalerna finnas angifna utan också viktmängderna för hvarje. Äfven meddelas huru många kirurgiska apparater och öfriga utensilier ett sådant skeppsapoteke vanligen borde innehålla. Förmodligen har Johann Martien Scheeles principal, innehafvaren af apoteket Enhörningen i Göteborg, apotekaren M. A. Bach levererat till kompaniet dess skeppsapoteke. För bättre minnes skull har sedan Scheele i sin bok upprättat en förteckning öfver hvad som borde ingå i ett sådant. Förteckningens omsorgsfullhet visar också, att man hade mycket, som måste med, om man skulle vara väl beredd att möta de sjukdomar och olycksfall, som kunde inträffa under en så lång färd under hvilken man nästan hela tiden endast var hänvisad till att reda sig själf.

Publikationer,

utgifna af Nordiska Museet.

Fataburen,

kulturhistorisk tidskrift, utgifven sedan 1906. Årligen fyra häften, 256 sidor, med bilagor. Pris pr år 5 kr.

Meddelanden från Nordiska Museet.

1881—1903.

Bidrag till vår odlings häfder,

1—10. Sthlm 1881—1910. Pris från 75 öre till 3 kr.

Afbildningar af föremål i Nordiska Museet.

1—7. Pris 1 kr. 50 öre pr häfte.

Bilder af utställda föremål,

utgifna af SUNE AMBROSIANI. 300 ill. 1 kr. 50 öre.

Publikationer,

utgifna genom Nordiska Museet eller behandlande föremål inom Nordiska Museet.

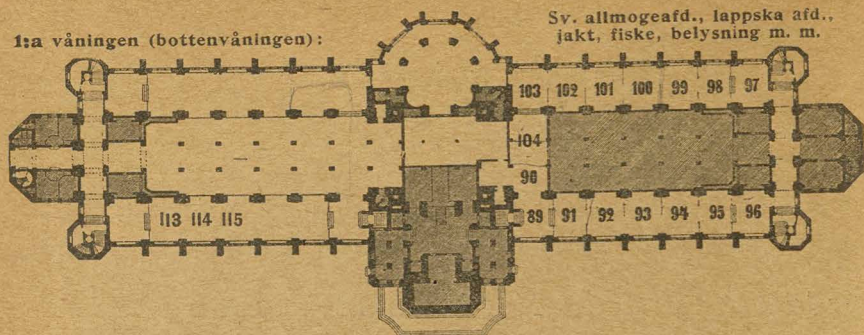
Wistrand, P. G., Svenska folkdräkter.

Sthlm 1907. Pris 20 kr.

Upmark, G., Möbler i Afdelningen för de Högre Stånden.

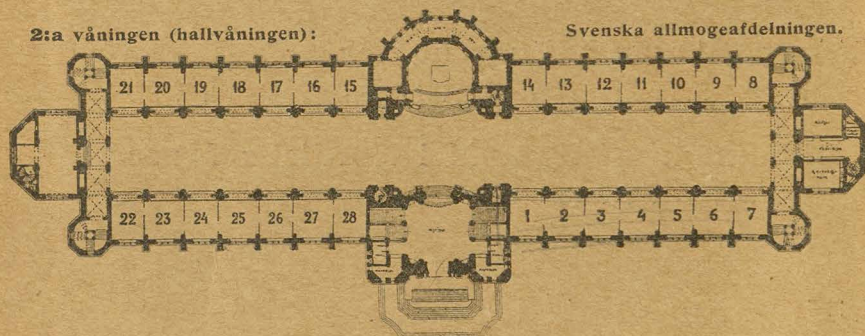
100 planscher, däraf 16 i färg. Pris inb. kr. 32,50. P. A. Norstedt & Söners förlag. Genom bokhandeln.

1:a våningen (bottenvåningen):



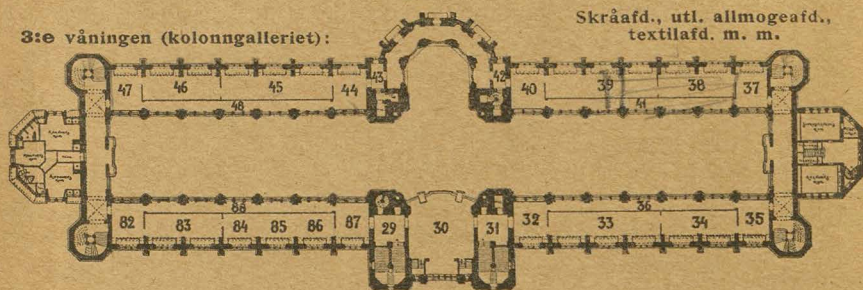
2:a våningen (hallvåningen):

Svenska allmogeaafdelningen.



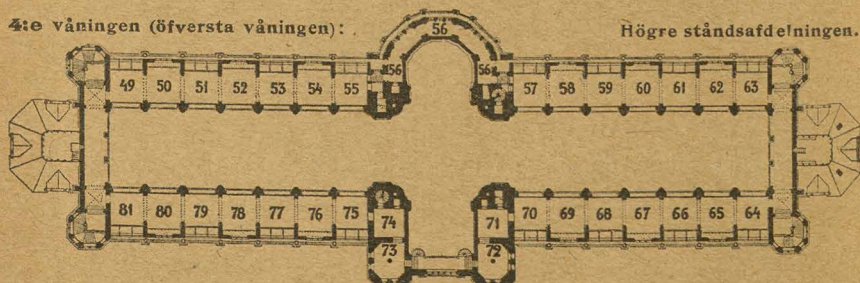
3:e våningen (kolonnngalleriet):

Skråafd., utl. allmogeaafd.,
textilafd. m. m.



4:e våningen (öfversta våningen):

Högre ståndsaafdelningen.



Nordiska Museets samlingar belysa hufvudsakligen svenska folkets kulturhistoria. Det bör därför ligga i allmänhetens intresse att föremålen ej skadas. Hvarje beröring af föremålen skadar dem.

